

Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Toimenpidealoite vanhusasiainvaltuutetun viran perustamisesta ikäihmisten aseman ja oikeuksien vahvistamiseksi

Eduskunnalle

Useat selvitykset ovat osoittaneet vanhusten palveluissa ja asemassa merkittäviä epäkohtia. Eri-tyisen vakavia puutteet ovat vanhusten kotihoidossa. Julkisuudessa on uutisoitu tapauksista, jotka ovat täyttäneet heitteillejätön kriteerit. Asiantuntijat ovat arvioineet kotihoidon tilan olevan Suomessa heikompi kuin muissa Pohjoismaissa.

Vanhuspalvelulakia noudatetaan kunnissa kirjavasti, eikä vanhuspalvelulain mukainen hoitajamitoitus toteudu kaikkialla kuten pitäisi. Valvira julkisti kesäkuussa 2016 kyselyn, johon vastanneista 93 % oli havainnut vanhusten kaltoinkohtelua sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa yksiköissä. Eläkeliiton selvityksessä noin viidenneksessä kunnista vastaajat kokivat, että vanhusneuvostoa ei kuulla eikä se pysty vaikuttamaan kunnassaan ikääntyneiden palveluihin tai elinoloihin.

Ikääntyneiden asemassa on monia puutteita, joihin voitaisiin puuttua paremmalla resursoinnilla tai palveluilla. Vanhusten yksinäisyys on merkittävä yhteiskunnallinen epäkohta. Vanhusväestön keskuudessa itsemurhien määrä ja alkoholiongelmat ovat lisääntyneet. Palveluiden digitalisaatio on uhka osalle vanhusväestöstä. Viimeaikaiset kansaneläkeleikkaukset ovat osuneet kipeästi köyhimpiin vanhuksiin. Hallituksen uusi asiakasmaksulaki heikentää erityisesti ikääntyneiden paljon sairastavien asemaa. Eläketurvakeskuksen tutkimuksen mukaan kymmenesosa eläkeläistä kärsii vakavista toimeentulo-ongelmista ja EU:n pienituloisuusrajan alle jää 174 000 eläkeläistä.

Ikääntyneiden määrä väestöstä kasvaa väestön eliniän noustessa, ja samalla tarve erityisesti ikääntyneiden palveluille kasvaa. Samalla kun erityisesti muistiongelmissa kärsivien määrä lisääntyy, yhä useampi ikääntynyt ja itsekkin apua tarvitseva toimii kotona asuvan ikääntyneen läheisensä omaishoitajana. Tuleva sote-uudistus monimutkaistaa palvelujärjestelmää, mikä vaikeuttaa yksinasuvien ikääntyneiden hakeutumista tarpeenmukaisiin palveluihin. Ellei vanhusten asemaan ja palveluiden tilaan kiinnitetä vakavaa huomiota, on vaarana, että vanhusten palvelut heikkenevät edelleen ja vanhusväestön eriarvoisuus kasvaa.

Jotta vanhusten perusoikeudet vahvistuisivat, Suomeen tulisi perustaa vanhusasiainvaltuutetun virka. Kansalaisten oikeuksien turvaamiseksi Suomessa on aikaisemmin perustettu muun muassa tasa-arvo-, lapsiasiain-, tietosuoja- ja yhdenvertaisuusvaltuutettujen virat. Vanhusasiainvaltuutettu voisi tuoda esille ikäihmisten asemassa ja tärkeissä palveluissa havaittuja epäkohtia.

Toimenpidealoite TPA 70/2018 vp

Vanhusasiainvaltuutetun tehtävänä olisi valvoa, ottaa kantaa ja raportoida vanhuksiin liittyvistä epäkohdista sekä tarttua niiden korjaamiseen. Vanhusasiainvaltuutettu vahvistaisi toiminnallaan ikäihmisten osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta. Vanhusasiainvaltuutetun tehtävänä olisi valvoa, että vanhusten oikeus arvokkaaseen ja hyvään elämään toteutuu.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vanhusasiainvaltuutetun viran perustamiseksi.

Helsingissä 21.1.2019

Outi Alanko-Kahiluoto vihr